

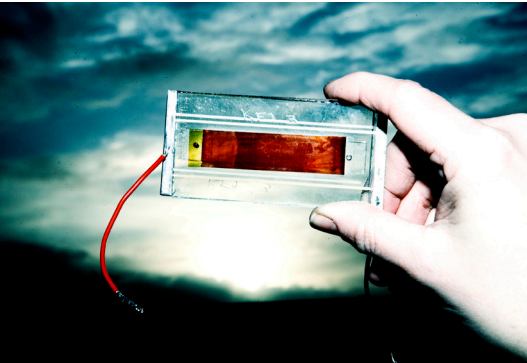

TEKNOLOGISK
INSTITUT

VIDEN TIL TIDEN

NY VIDEN OM ERHVERVSMÆSSIG UDVIKLING OG
VÆKST FRA ANALYSE OG ERHVERVSFREMME,
TEKNOLOGISK INSTITUT

NR. 1 Oktober 2010

VIDEN TIL TIDEN

VIDEN TIL TIDEN udgives af
Analyse og Erhvervsfremme,
Teknologisk Institut.

Teknologisk Institut
Analyse og Erhvervsfremme
Gregersensvej
2630 Taastrup

Oktober 2010

Redaktion:
Line Ankerstjerne Kruise
E-mail: lnk@teknologisk.dk
Tlf.: 7220 2208

ØDELÆGGER SKOLELUKNINGER LOKALSAMFUNDET?

I disse år er skolelukninger et aktuelt og varmt politisk emne i mange kommuner. Skolelukninger er typisk forbundet med en intens debat med pessimistiske forventninger til fremtiden: "Lokalsamfundet vil dø", "børnefamilier vil flytte", "huspriserne vil falde" osv. Men hvordan går det rent faktisk i årene efter, at skoler lukker i landdistrikter?

Dette fik Teknologisk Institut i 2008 til opgave at undersøge for Indenrigs- og Socialministeriet gennem analysen "Skoler i landdistrikter", som er en af de hidtil mest omfattende undersøgelser på området, og som viser at skolelukninger langt fra medfører den tilbagegang for lokalområdet, som mange frygter.

Undersøgelsen blev en "mytedræber"

Når skolen i et landdistrikt lukker, gør den det på grund af en forudgående tilbagegang i befolknings- og elevtal – og ikke omvendt. Med andre ord: når et lokalsamfund på landet mister sin skole, kan det ikke påvises, at dette igangsætter eller forstærker en negativ befolkningsudvikling.

Følgende resultater understøtter denne konklusion:

73 % af de lukkede skoler har haft væsentligt faldende elevtal de sidste fem år inden skolelukning.

Etableringen af friskoler "bremser" ikke udviklingen: I de lokalområder, hvor der efter skolelukningen er etableret friskoler, er der fortsat tilbagegang i befolkningsudviklingen.

Langt de fleste ville blive boende, selvom skolen skulle lukke: 87 % af forældrene i landdistrikter ville blive boende, 8 % ville overveje at flytte, mens 3 % helt sikkert ville flytte.

Det lokale liv går videre

Skoler i landdistrikter udgør et vigtigt socialt samlingspunkt. Men alligevel videreføres det lokale foreningsliv i nogenlunde samme omfang under de nye vilkår. En vigtig forudsætning er dog, at foreningerne fortsat har adgang til de nødvendige lokaler og fysiske faciliteter, hvor man kan samles.

Hvad kan kommunen gøre?

Med udgangspunkt i undersøgelsen belyser rapporten fra Teknologisk Institut, hvilke handlemuligheder en kommune har i forbindelse med tilpasning af sin skolestruktur. Herunder dels alternative løsninger til skolelukninger og dels opfølgende indsatser, der har til formål at modvirke negative konsekvenser, efter at en eventuel skolelukning er besluttet og gennemført.

Læs mere om undersøgelsen på www.teknologisk.dk/29406, eller kontakt Martin Eggert Hansen på telefon 7220 1429 eller pr. e-mail til meh@teknologisk.dk for yderligere information.

SERVICEINNOVATION PÅ DEN EUROPÆISKE DAGSORDEN

I de kommende år forventes serviceerhvervene at få en stadig større betydning for Europas udvikling og vækst. 70 pct. af europæerne er beskæftiget inden for service, og servicesektoren tegner sig for knap 72 pct. af den samlede værditilvækst. I takt hermed er der behov for at koordinere indsatsen på tværs af EU for at øge innovationen.

I hele EU er serviceinnovation et af de ny buzzord, men også en af hovedhjørnestenene og svaret på nogle af fremtidens udfordringer. Alligevel er den empirisk funderede viden om serviceinnovation fortsat relativt begrænset. Derfor har EU-Kommissionen sat serviceinnovation på dagsordenen for at få en dybere viden om de væsentligste muligheder og barrierer for serviceinnovationen i Europa, som medlemslandene kan tage afsæt i, når der skal udvikles en agenda for serviceinnovation.

Analyse og Erhvervsfremme, Teknologisk Institut, er sammen med SPRU Innovation Centre, Sussex University, blevet udpeget som sekretariatsleder for det europæiske ekspertpanel for serviceinnovation 'Expert Panel on Services Innovation in the EU'.

En af udfordringerne er, at langt de fleste empiriske analyser tager udgangspunkt i velkendte og statistisk velbelyste servicebrancher på trods af, at grænsen mellem servicevirksomheder og fremstillingsvirksomheder i stigende grad bliver mere flydende. Serviceinnovation udfordrer på denne måde eksisterende målemetoder og indikatorer. En anden udfordring er, hvordan EU-landene kan udvikle F&U og innovationstiltag, som understøtter serviceinnovation på tværs af traditionelle branche- og sektorskel. Ekspertpanelet skal ligeledes evaluere effektive og innovative serviceinnovationspolitikker og -indsatser på tværs af EU-medlemslandene med henblik på at udvikle bæredygtige strategier for serviceinnovation.

Ekspertpanelet består af 20 innovationsekspertes fra 15 forskellige EU-lande, og panelet rummer bl.a. eksperter fra offentlige administrationer og erhvervslivet, såsom danske Jette Nøhr fra Dansk Industri. Ligeledes er der innovations eksperter fra f.eks. Fraunhofer Institut i Tyskland, Vinnova i Sverige og Innovation Norway.

Projektet løber frem til januar 2011. I løbet af fire workshops skal panelet identificere de væsentligste tendenser inden for serviceinnovation og bidrage til en bredere forståelse for muligheder og barrierer for serviceinnovation i Europa. Panelets arbejde er tæt koblet til EU's innovationsarbejde og den nye vækststrategi 'Europe 2020'. Ekspertpanelet vil samle en række europæiske cases og policy-eksempler og udvikle et Policy Roadmap for den politiske indsats frem mod 2020. Arbejdet vil resultere i en række konkrete policy-anbefalinger til EU-Kommissionen om, hvordan EU og medlemslandene kan styrke serviceinnovationspotentialer.

Der er i dette projekt en tæt kontakt til Forsknings- og Innovationsstyrelsen (FI), som også deltager i et andet EU-serviceinnovationsprojekt (EPISIS-gruppen), som samler en række centrale policy-aktører i Europa. Det er et specifikt mål at skabe synergi mellem ekspertpanelet og EPISIS-gruppen for at opnå synergi mellem den politiske dagsorden for serviceinnovation og den F&U, som mange lande har igangsat inden for serviceinnovation. I den forbindelse fik Teknologisk Institut til opgave at medvirke til at arrangere

Teknologisk Institut er sekretariatsleder for det europæiske ekspertpanel 'Expert Panel on Services Innovation in the EU', der består af 20 europæiske innovationseksperter fra 15 forskellige EU-lande. Heriblandt danske Jette Nøhr fra Dansk Industri (forreste række, nr. tre fra højre).

den store serviceinnovationskonference 'Services Innovation as a Catalyst for the Europe 2020 Strategy', der fandt sted på IT-Universitet i København den 15.-16. juni 2010. Konferencen, som blev åbnet af videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen, satte fokus på serviceinnovation som en drivkraft for vækst i samfundsøkonomien og var en milepæl i forsøget på at skubbe serviceinnovation langt højere op på den europæiske dagsorden.

Læs mere om ekspertpanelet på www.europe.innova.eu/expert-panel

Kontakt chefkonsulent Emilie Normann på telefon 7220 2393 eller pr. e-mail til esn@teknologisk.dk, hvis du vil vide mere.

BÆREDYGTIGE INDUSTRIER BEGRÆNSER DRIVHUSGASSERNE

EU's CO₂-kvotesystem har været i gang siden 2005, og for Europas proces- og energiintensive industrier er det en stor teknisk udfordring at reducere drivhusgasserne. EU-systemet sætter pres på ved at lade virksomhederne handle med CO₂-tilladelser. Virksomheder, som har reduceret og dermed har et overskud af tilladelser, kan sælge tilladelserne på auktion til virksomheder, som ikke kan nå deres mål. I alt omkring 12.000 installationer i Europa er omfattet af systemet.

EU-kommissionen overvejer muligheden for at iværksætte programmer for de traditionelle fremstillingsindustrier, hvor besparelspotentialet er stort. Teknologisk Institut er sammen med IDEA Consult fra Belgien blevet bedt om at identificere brancher, hvor et udviklingsprogram ville have succes.

Du kan få yderligere information om projektet ved at kontakte chefkonsulent Stig Yding Sørensen på telefon 7220 2704 eller via e-mail til stys@teknologisk.dk.

SYV UDFORDRINGER FOR FREMTIDENS FINANS-IT KOMPETENCER

Adgangen til højt kvalificeret arbejdskraft er en forudsætning for, at danske finans-it virksomheder kan klare sig i den globale konkurrence. Klyngeorganisationen Copenhagen Finance IT Region (CFIR) har derfor ønsket at få afdækket, om det danske uddannelsessystem er gearet til at imødekomme klyngens nuværende og fremtidige kompetencebehov. Hvilke uddannelsesmæssige udfordringer står virksomheder, medarbejdere og ledere overfor, og er de eksisterende uddannelsesmuligheder tilstrækkelige?

På denne baggrund har CFIR bedt Teknologisk Institut om at identificere og analysere de syv væsentligste kompetencemæssige udfordringer for danske finans-it virksomheder. I analysen udpeges ligeledes de strategiske, kompetencerettede tiltag, der vil kunne sikre danske finans-it virksomheders konkurrenceevne og vækst fremover.

Analysen og kataloget med forslag til strategiske tiltag er blevet til på baggrund af en omfattende undersøgelse af fremtidens kompetencebehov inden for finans-it, hvor Teknologisk Institut blandt andet har stået for at gennemføre to store spørgeskemaundersøgelser af virksomheder, medarbejdere og ledere i finans-it klyngen samt tretten dybtgående casestudier af danske og sydsvenske finans-it virksomheder.

Teknologisk Institut har i alle faser af projektet været i tæt dialog med eksperter, virksomheder, uddannelsesinstitutioner, medarbejdere og ledere med henblik på at drøfte og kvalificere analysens resultater – både gennem interviews, men også ved to workshops, der blev afholdt i marts og maj 2010.

Analysen af udfordringer og kataloget over mulige strategiske tiltag blev præsenteret på en stor afslutningskonference i juni måned, hvor ikke mindst forslaget om at etablere et nyt uddannelsesforum for finans-it virksomheder og uddannelsesinstitutioner fik stor opbakning.

Partnerkredsen bag CFIR, som blandt andet tæller Finansrådet, DI ITEK, Finansforbundet, PROSA, Københavns Universitet og DJØF, arbejder nu videre med implementeringen af de strategiske anbefalinger. Læs mere om kompetenceanalysen og det videre arbejde, projektet og analyserne på www.cfir.dk.

Kontakt chefkonsulent Henrik Noes Piester på telefon 7220 2678 eller via e-mail til hnp@teknologisk.dk for yderligere information.

DE SYV UDFORDRINGER

1. Sikre et sammenhængende finans-it uddannelsessystem.
2. Udvikle nye uddannelses tilbud til studerende, styrke tværfagligheden og styrke kontakten med virksomheder.
3. Synliggøre og eventuelt udvikle nye efter- og videreuddannelses tilbud til medarbejdere og ledere.
4. Styrke samspillet mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner i klyngen.
5. Fremme forskning med relevans for finans-It.
6. Styrke evnen til at arbejde internationalt hos studerende og i den eksisterende kompetencebase.
7. Kampen om talent skærpes.

PRAKTIKPLADS NU

Krisen har sat sine spor i de lande, hvor der er virksomhedsbaserede uddannelser. Det viser en analyse, som Analyse og Erhvervsfremme, Teknologisk Institut har gennemført for Undervisningsministeriet med brug af LO-data. Men også de erhvervsstrukturelle ændringer, som vi ser i disse år, har sin indflydelse på antallet af praktikpladser i Danmark. Selvom der er 50.000 kr. i bonus til de virksomheder, der takker ja, viser analysen også, at der er behov for at tænke langt mere differentieret, hvad angår brugen af virkemidler i forhold til forskellige virksomhedstypologier.

Teknologisk Institut har for Undervisningsministeriet undersøgt, hvilke virkemidler, der ifølge virksomhederne selv kan være med til at skabe flere praktikpladser, og har ligeledes udarbejdet et inspirationskatalog om det praktikpladsopsøgende arbejde.

En praktikplads er i de fleste tilfælde en forudsætning for at gennemføre en erhvervsuddannelse. Hvis den danske vekseldannelse skal fungere, skal der være en fornuftig balance mellem udbudte og efterspurgte praktikpladser. Derfor er det nødvendigt at prioritere det praktikpladsopsøgende arbejde og klart tage stilling til, hvordan arbejdet skal organiseres målrettet og effektivt.

I inspirationskataloget er der eksempler på organisationsformer og konkrete aktiviteter på skolerne, og man kan få inspiration til, hvordan uddannelsesudvalg, brancheorganisationer og kommuner kan bidrage til arbejdet. Kataloget er rettet mod erhvervsskolernes bestyrelser og ledere og giver forskellige svar på spørgsmål om finansiering, ansættelsesforhold, virksomhedskontakt, medarbejderprofiler og den organisatoriske forankring.

Alle muligheder skal prøves, så spørg hos din lokale håndværker eller forretning, hos din nabo og på din arbejdsplads, om ikke det er tid til at oprette en praktikplads. Fremadrettet er der ingen tvivl om, at der både på institutionsniveau og i partssamarbejdet kan hentes inspiration

Teknologisk Institut har udgivet Inspirationskataloget efter anmodning fra Undervisningsministeriet.

fra lande, der har vekseldannelser eller uddannelser med et stort praktikindhold, da andre lande – både i og uden for EU – i stigende omfang må gribe til nye virkemidler for at fastholde de virksomhedsbaserede erhvervsuddannelser.

Download inspirationskataloget her: www.emu.dk/erhverv/praktik/doc/inspirationskatalog.pdf

Download virksomhedsundersøgelsen her: (www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Erhvervs/PDF10/100820_Virkemidler_der_virker.ashx)

For yderligere information, kontakt chefkonsulent Annemarie Holsbo på telefon 7220 2644 eller via e-mail til anh@teknologisk.dk.

LILLE LAND HVAD NU?

Krisen har sat sine spor i form af virksomhedskonkurser og i beskæftigelsesstatistikken, og både de Økonomiske Vismænd og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har advaret om risikoen for langtidsledighed. Senest har nogle af de store danske virksomheder vejret ny morgenluft og skal igen til at ansætte, men bare ikke i Danmark.

I et historisk perspektiv har de store verdenskriser vist sig at være betydeligt mere end blot forstærkede konjunkturudslag. Hver krise har skabt en ny økonomisk verdensorden. Derfor er krisen på den ene side en stor udfordring, men også en mulighed for nytænkning og innovation – ikke mindst i forhold til den store gruppe af industriarbejdere og håndværkere, som er blevet ledige under krisen. Hvis de ikke opkvalificeres til nye job, som vi knap kan se konturerne af, står vi over for en massiv samfundsmæssig udfordring, som vil stille markante krav til AMU-systemets indretning og virkemåde og til en bedre koordinering af erhvervs- uddannelses- og arbejdsmarkedspolitikken. Innovation er det redskab, der gang på gang bliver det politiske mantra – men hvad betyder det i en uddannelsespolitisk kontekst?

Teknologisk Institut er p.t. ved at færdiggøre to debatoplæg om innovation i voksenefterskoleuddannelsessystemet for henholdsvis Undervisningsministeriet og Nordisk Ministerråd i samarbejde med Knowledge Lab - Syddansk Universitet.

Kontakt centerchef Hanne Shapiro på telefon 7220 1415 eller via e-mail til hsh@teknologisk.dk, hvis du vil vide mere.

HAR DEN DANSKE MODEL UDSPILLET SIN ROLLE?

Den danske arbejdsmodel, flexicurity, som er baseret på kompromisser mellem arbejdsmarkedets parter og staten, repræsenterer fleksibilitet og sikkerhed. Men modellen kan blive udfordret, hvis udviklingen ændrer dens forudsætninger, som fx hvis organisationsgraden blandt arbejdstagerne falder. Både i Danmark og i andre lande med meget fleksible arbejdsmarkeder, såsom Storbritannien og USA, oplever man lige nu stigende ledighed – specielt for grupper med en videregående uddannelse – samt en stigning i personer på offentlig forsørgelse, som har dårlige udsigter til at vende tilbage til arbejdsmarkedet. Sådanne forhold kan være med til at sætte den danske model under pres.

I slutningen af 2009 satte Beskæftigelsesministeriet Teknologisk Institut til at identificere nogle af de udfordringer, som den danske model kan komme til at stå overfor, og nu – ni måneder senere – kan man konstatere, at flere af disse udfordringer er blevet til virkelighed – her skal blot nævnes fire:

Faldende organisationsgrad blandt såvel lønmodtagere som virksomheder: Det stigende antal personer, som nyder godt af aftaler, der er indgået af betalende medlemmer, er et voksende og tydeligt problem for arbejdsmarkedets sammenhængskraft.

Medlemstallet i a-kasserne: Et faldende medlemskab flytter ledige fra dagpenge til kontanthjælp og dermed til et kompensationsystem, som ikke hænger direkte sammen med arbejdsmarkedet.

Faldende kompensationsgrad ved ledighed: Har sammen med regeringens spareplan, som forkortede dagpengeperioden til to år, fået de faglige organisationer til at gå i pressen med krav om øget sikkerhed i ansættelsen i form af fratrædelsesgodtgørelse, længere opsigelsesvarsler m.m., hvilket vil mindske arbejdsmarkedets fleksibilitet.

Globaliseringen: En tydelig udfordring for den danske model, idet den accelererer en strukturændring, som betyder, at faglærte og ufaglærte arbejdspladser flytter ud, mens uorganiserede udenlandske arbejdere flytter ind.

DEN DANSKE MODEL

Den danske arbejdsmarkedsmodel er i bredere europæiske kredse kendt under navnet flexicurity (sammenlægning af flexibility og security). Modellen handler kort fortalt om, at det i Danmark er let at fyre medarbejdere. Til gengæld er lønmodtagere sikret et forsørgelsesgrundlag i form af arbejdsløshedsunderstøttelse eller kontanthjælp. Ligeledes finansierer arbejdsgiver og Staten et stort og varieret tilbud om efteruddannelse, hvilket gør det muligt for lønmodtageren at bevare sin værdi på arbejdsmarkedet. Fordelene for virksomhederne er, at produktionen hurtigt kan omstilles, og der er god adgang til kvalificeret arbejdskraft.

PRES FOR INNOVATION I ERHVERVSUDDANNELSERNE

Vejen frem

Hvis den danske arbejdsmarkedsmodel skal overleve, er det altafgørende, at der kan skabes resultater, som sikrer, at tilslutningen til modellen ikke falder yderligere. Vi skal sammen blive bedre til at sikre, at virksomheder og medarbejdere træffer de rigtige valg i forhold til fremtidens udfordringer.

Kommuner, jobcentre, virksomheder, Ungdommens Uddannelsesvejledning og uddannelsesinstitutionerne er begyndt at eksperimentere med nye samarbejder, men det er muligt at sætte endnu mere turbo på anstrengelserne. Teknologisk Institut kan assistere jer, som har fat i et hjørne af arbejdsmarkedet, med at få viden om, hvad der virker. Se rapporten "Succes med flexicurity" her: www.bm.dk/Aktuelt/Publikationer/Arkiv/2009/11/Succes%20med%20flexicurity.aspx

Kontakt chefkonsulent Tine Andersen på telefon 7220 1446 eller pr. e-mail til tian@teknologisk.dk for yderligere information.

Den voksende konkurrence fra de nye økonomier og teknologier stiller i stigende grad nye krav til de kompetencer, som medarbejderne i danske virksomheder og offentlige institutioner skal have for at sikre, at virksomhederne ligger i front – eller for at undgå at de lukker eller flytter. Det skaber et øget pres for innovation i erhvervsuddannelserne, hvilket mange organisationer er opmærksomme på.

Hver måned kommer der nye undersøgelser, resultater, analyser og oversigter, som er helt nødvendige for den beslutningstager, som vil følge med. Undervisningsministeriet har bedt Teknologisk Institut om løbende at finde de nye analyser frem og samle dem på hjemmesiden www.fagligeudvalg.dk. Her kan du tilmelde dig et elektronisk nyhedsbrev og få den nyeste viden fra både Danmark og udlandet sendt direkte til din indbakke.

Vil du vide mere om www.fagligeudvalg.dk, så kontakt chefkonsulent Tine Andersen på telefon 7220 1446 eller via e-mail til tian@teknologisk.dk.

TEKNOLOGISK
INSTITUT

OM ANALYSE OG ERHVERVSFREMME

I Analyse og Erhvervsfremme arbejder vi med udvikling og afdækning af de faktorer, der har betydning for virksomhedernes udvikling og vækst og sammenhængskraften i samfundet. I vores opgaveløsning kombinerer vi vores viden om innovationssystemer, regionaludvikling, anvendt teknologi og arbejdsmarkedets og uddannelsessystemernes betydning for vækst og velfærd. Blandt vores internationale kunder er EU-Kommissionen, OECD, UNESCO og Institute for Prospective Studies, mens vi på det hjemlige marked løser opgaver for fx ministerier, regioner, kommuner og private virksomheder.

Vi har et solidt metodisk grundlag og en stor faglig viden inden for vores indsatsområder, hvad enten vi gennemfører sektoranalyser, faciliterer scenarieprocesser eller undersøger de dynamikker, der findes på arbejdsmarkedet eller i vores uddannelsessystem. Vores internationale erfaring er stor, og vi giver derfor vores kunder en dyb indsigt i, hvordan de kan bruge globaliseringen og andre udviklingstrends til at imødegå nogle af de udfordringer, vi står over for i både Danmark og i resten af verden.

Gregersensvej
2630 Taastrup

Analyse og Erhvervsfremme

Telefon 72 20 20 00
Telefax 72 20 20 19

Se mere på
www.teknologisk.dk
www.dti.dk

